

**Pagrindiniai skirtumai
įgyvendinant Sanglaudos fondo
projektus ir ES struktūrinių fondų
projektus: pagrindiniai pakeitimai,
naujoves.**

**Sanglaudos fondo ir struktūrinių
fondų parama 2004-2006 periodu**

- 2004-2006 metais Sanglaudos fondo ir ES struktūrinių fondų parama buvo skirtingai reglamentuojama.
- Skirtumai pasireiškė nuo pat proceso pradžios (paraiškos pateikimas, veiklų ir finansavimo planavimas, projektų įgyvendinimo bei užbaigimo).
- Tai sudarė nemažai sunkumų bei painiavos.

Struktūrinė parama 2007-2013 periodu

- 2007-2013 m. laikotarpiu ES struktūrinė parama yra Lietuvos nacionalinės politikos įgyvendinimo priemonė, todėl Sanglaudos ir struktūrinių fondų lėšos administruojamos vieningai, o finansinė parama įtraukiama į nacionalinio biudžeto planavimo procesą.

Struktūrinė parama aplinkosaugos sektoriui

- Administruojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą Aplinkos projektų valdymo agentūra atlieka įgyvendinančios institucijos funkcijas vandentvarkos, atliekų tvarkymo, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos, pažeistų ir užterštų teritorijų tvarkymo, visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką, oro kokybės gerinimo srityse.
- Lietuvos aplinkosaugos sektoriaus projektams ES 2007–2013 metų struktūrinės paramos lėšos skiriamos pagal patvirtintą [Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3.1 ir 3.3. prioritetus](#). Šių prioritetų priemonių aprašymai yra patvirtinti 2008 m. liepos 23 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 787 [„Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“](#).
- ES struktūrinė parama Lietuvai 2007–2013 m. sudaro daugiau kaip 23 milijardus litų. Aplinkos srčiai planuojama skirti apie 3,13 mld. litų paramos.

Struktūrinė parama aplinkosaugos sektoriui

- **3.1. prioritetas. Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai**
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-01-V Vandens apsaugos ir valdymo priemonių nustatymas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-02-V Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-03-V Užterštų teritorijų poveikio vertinimas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-04-R Vandens telkinių būklės gerinimas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-05-V Pajūrio tvarkymas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-06-R Praeityje užterštų teritorijų tvarkymas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-07-V Aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-08-V Visuomenės informavimo apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-09-K Visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką priemonių įgyvendinimas"
- **3.3. prioritetas. Aplinka ir darnus vystymasis**
- [PRIEMONĖ "VP3-3.1-AM-01-V Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra"](#)
- [PRIEMONĖ "VP3-3.2-AM-01-V Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas"](#)
- [PRIEMONĖ "VP3-3.2-AM-02-K Atliekų tvarkymo sistemos plėtra"](#)
- [PRIEMONĖ "VP3-3.3-AM-01-V Oro taršos mažinimo ir monitoringo sistemų diegimas didžiuliuose energetikos objektuose"](#)

ES struktūrinės paramos projektų įgyvendinimo ir administravimo Lietuvoje dalyviai

- Lietuvos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“ nustato tokius ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimo ir administravimo Lietuvoje dalyvius:
- priežiūros komitetas;
- vadovaujančioji institucija;
- mokėjimo institucija;
- tarpinė institucija;
- įgyvendinančioji institucija;
- pareiškėjai / projekto vykdytojai.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- **Skirtumai pagrindiniuose procesuose:**
- **Paraiškų rengimas ir teikimas**
 - Visi projektai (kaip ir Sanglaudos paramos)– planuojami;
 - Finansuojamų projektų sąrašas yra tvirtinams Aplinkos ministro įsakymu.
 - Nėra pasirašomi EK sprendimai dėl kiekvieno atskiro projekto.
 - Paraiškas rengia Projektų vykdytojai (paramos gavėjai), o ne ministerija
 - Paraiškų rengimo metu agentūra turi organizuoti mokymus pareiškėjams.
 - Paraiškų vertinimą atlieka Agentūros.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- **Pareiškėjas - projekto vykdytojas**
- Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 4 dalyje apibrėžtas subjektas, atsakingas už projektų inicijavimą ir teikiantis paraišką dėl projekto finansavimo. **Pasirašęs projekto finansavimo ir administravimo sutartį, pareiškėjas tampa projekto vykdytoju.**
- Iš pradžių projekto vykdytojas pasirašo finansavimo ir administravimo sutartį, pagal kurią prisiima tam tikrus įsipareigojimus, tik po to gauna finansavimą projektui.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- **Pagrindinės projekto vykdytojo funkcijos yra tokios:**
- vykdyti Užsakovo funkcijas projekto apimtyje esančiose sutartyse ;
- pranešti įgyvendinančiajai institucijai apie visus galimus nukrypimus nuo projekto finansavimo ir administravimo sutartyje numatytą projekto įgyvendinimo ir iškilusias problemas;
- vykdyti projekto finansavimo ir administravimo sutartyje numatytus pirkimus. Visas su projekto įgyvendinimu susijusias sutartis su trečiaisiais asmenimis dėl prekių, paslaugų ar darbų pirkimo, kurių išlaidas prašoma kompensuoti, projekto vykdytojas sudaro tik Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka;
- nustatyta tvarka vykdyti privalomus visuomenės informavimo veiksmus;
- tikrinti rangovų ir tiekėjų teikiamas sąskaitas ir prie jų pridedamus dokumentus;
- iš specialiai ES struktūrinės paramos fondų ir bendrafinansavimo lėšoms atidarytos sąskaitos vykdyti mokėjimus rangovams ir tiekėjams;
- teikti įgyvendinančiajai institucijai projekto finansavimo ir administravimo sutartyje numatytas projekto įgyvendinimo ataskaitas ir mokėjimo prašymus;
- bendradarbiauti su įgyvendinančia institucija ir kitomis ES Struktūrinių fondų administravimo institucijomis, teikti joms visą prašoma informaciją, sudaryti sąlygas apžiūrėti projekto vykdymo vietą ir susipažinti su Projekto vykdytojo veikla bei dokumentais, susijusiais su projekto ir paramos sutarties vykdymu;
- saugoti visus su projekto įgyvendinimu susijusius dokumentus nustatytą terminą;
- kitos funkcijos.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- **Projektų rengimas ir teikimas:**
- **Gairės pareiškėjams (www.esparama.lt):**
- Visi pagrindiniai reikalavimai APVA administruojamų aplinkosauginių projektų finansuojamų iš ES 2007-2013 m. periodo struktūrinės paramos, paraiškų rengimui yra pateikiami LR aplinkos ministerijos patvirtintose finansavimo sąlygų aprašuose.
- Paraiškos dėl projekto finansavimo forma **bendroji (A) dalis** ir jos pildymo **instrukcija**;
- Paraiškos dėl projekto finansavimo specialiąją **(B) dalis** ir jos pildymo instrukcija. Ši forma yra pateikta finansavimo sąlygų apraše;
- **Paraiškos formos B dalies priedo projektams, iš kurių gaunamos pajamos, pildymo vadovas**;
- **[Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairės*](#)**
- **[Investicinių projektų kaštų-naudos analizės gairės*](#)**
- **[Komisijos reglamentas \(EB\) Nr. 1828/2006*](#)**
- *Taikoma projektams, kurių vertė didesnė nei 86 mln. Lt

- **Tipinė finansavimo ir administravimo sutarties forma, patvirtinta 2008 m. vasario 20 d. LR finansų ministro įsakymu Nr. 1K-066**
- **Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo planas**
- **Išlaidų tinkamumo rekomendacijos**

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- **Išlaidų tinkamumas:**
- Kad būtų pripažintos tinkamomis finansuoti, išlaidos privalo atitikti visus šiuos bendruosius reikalavimus:
 1. Išlaidos yra būtinos projektams;
 2. Išlaidos yra apmokėtos nuo 2006 m. gruodžio 15 d. iki 2015 m. gruodžio 31 dienos;
 3. Išlaidos yra tiesiogiai patirtos projekto vykdytojų ;
 4. Išlaidos buvo skirtos apmokėti už pateiktas prekes ar suteiktas paslaugas, atliktus darbus arba išlaidas, kai mokama pagal įgyvendinamas finansų inžinerijos priemones ir iš anksto sumokama rangovams, prekių tiekėjams ir paslaugų teikėjams pagal su jais sudarytas sutartis ir remiantis pateiktomis išankstinio apmokėjimo sąskaitomis, arba skirtos apskaiciuotam darbo užmokesčiui išmokėti;

5. .:

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

5. Išlaidos yra tinkamai dokumentuotos, t. y.:
 - 5.1. visos projekto vykdytojų patirtos išlaidos turi būti pagrįstos išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo ar lygiavertės įrodomosios vertės dokumentais ir turi būti užtikrinamas šių dokumentų atsekamumas;
 - 5.2. išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo ar lygiavertės įrodomosios vertės dokumentai turi būti saugomi ne trumpiau kaip iki 2020 m. gruodžio 31 dienos.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

6. Išlaidos atitinka tam tikro ES fondo finansavimo sritis;
7. Apmokant išlaidas, nebus pažeisti ES teisės aktų, nurodytų šių Taisyklių 4 punkte, reikalavimai, taip pat ES reikalavimai valstybės pagalbos, viešųjų pirkimų, aplinkos apsaugos ir kitose taikytinose horizontalaus lygio srityse.
8. Išlaidos atitinka šiose Taisyklėse, projektu finansavimo sąlygų aprašuose ir kituose teisės aktuose išdėstytus reikalavimus, ir vadovaujančiosios ir (arba) jos pavestas užduotis atliekančios institucijos yra pripažintos atitinkančiomis šiuos reikalavimus.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

• SPECIALIEJI IŠLAIDŲ ATITIKTIES REIKALAVIMAI:

1. Projekte naudojamo ilgalaikio turto **nusidėvėjimo (amortizacijos)** sąnaudos laikomos finansavimo reikalavimus atitinkančiomis išlaidomis šiais atvejais:
 - Šiam turtui įsigyti nebuvo naudojamos ES arba ne ES šalių valstybės institucijų lėšos, dėl kurių ES fondų bendrai finansuojamam turtui lėšos būtų skiriamos ne vieną kartą.
 - Nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos apskaičiuotos pagal projekto vykdytojo patvirtintus nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus, parengtus remiantis Lietuvos Respublikos teisės aktais.
 - Nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dydis pagrindžiamas apskaičiuota nusidėvėjimo (amortizacijos) suma patvirtinamaisiais dokumentais.
 - Nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos patirtos projekto išlaidų tinkamumo laikotarpiu.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- 2. Iš ES fondų lėšų finansuojamo projekto **lėšų panaudojimo patikrinimo paslaugų, banko ar kitų finansų įstaigų suteiktų garantijų arba laidavimo draudimo sutarčių**, materialiojo turto, kuriam įsigyti ar sukurti skirta parama, **draudimo** (tik projekto įgyvendinimo laikotarpiu) išlaidos, **banko mokesčiai** už sąskaitos atidarymą ir tvarkymą yra tinkamos finansuoti išlaidos, jeigu jos yra susijusios su vadovaujančiosios ir (arba) jos pavestas užduotis atliekančios institucijos nustatytų reikalavimų įgyvendinimu.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- 3. **Neužstatytos žemės pirkimo išlaidos** laikomos tinkamomis finansuoti, jeigu jos atitinka šiuos reikalavimus:
 - Žemės pirkimas yra tiesiogiai susijęs su vykdomo projekto veiklos tikslais.
 - Žemės pirkimo išlaidos negali sudaryti daugiau nei 10 procentų visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, išskyrus šių Taisyklių 12 punkte nurodytus atvejus, kai žemės pirkimas yra susijęs su aplinkos apsauga.
 - Yra gauta nepriklausomo turto vertintojo išduota turto vertinimo (žemės rinkos vertės nustatymo) ataskaita.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- 4. Kad aplinkos apsaugos išlaidos atitiktų finansavimo reikalavimus, perkant žemę už daugiau nei 10 procentų visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, turi būti įvykdytos visos šios sąlygos:
 - Žemės pirkimui yra pritarta tarpinės institucijos sprendimu skirti paramą; šis sprendimas suderintas su vadovaujanciąja institucija ir (arba) jos pavestas užduotis atliekanti institucija.
 - Žemė bus naudojama pagal projekto finansavimo ir administravimo sutartyje nurodytą paskirtį ir joje numatytu laikotarpiu.
 - Žemė yra ne žemės ūkio paskirties, išskyrus pagrįstus atvejus, kuriuos teisės aktu nustatyta tvarka patvirtino vadovaujancioji institucija ir (arba) jos pavestas užduotis atliekanti institucija.
 - Žemė pagal sandorius įsigijo biudžetinė įstaiga arba viešąsias paslaugas teikianti institucija ar įstaiga.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- 5. Nekilnojamojo turto, t. y. jau pastatytų pastatų, kitų statinių, patalpų ir žemės, ant kurios jie pastatyti, pirkimo išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti, jeigu jos atitinka visus šiuos reikalavimus:
 - Turi būti gauta nepriklausomo turto vertintojo išduota turto vertinimo (turto rinkos vertės nustatymo) ataskaita.
 - Pastatui, kitam statiniui ar patalpai įsigyti ar atnaujinti (t. y. rekonstruoti, remontuoti) per pastaruosius 10 metų nebuvo skirta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų ar išteklių fondų, ES arba ne ES šalių valstybės institucijų lėšų, dėl kurių ES fondų lėšos bendrai finansuojamam turtui būtų skiriamos ne vieną kartą.
 - Nekilnojamasis turtas yra naudojamas projekto finansavimo ir administravimo sutartyje nustatytu tikslu ne trumpiau nei projekto finansavimo ir administravimo sutartyje nurodytą laikotarpį.
 - Pastatas, kitas statinys ar patalpa gali būti naudojami tik projekto uždaviniams įgyvendinti. Tokiame pastate, statinyje ar patalpoje veikla gali vykdyti biudžetinės įstaigos arba viešąsias paslaugas teikiančios institucijos ar įstaigos.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

6. **Lizingo (finansinės nuomos) įmokos** išgyjamo daikto vertei, nurodytai lizingo (finansinės nuomos) sutartyje, dengti.
7. Sudarant nuomos sutartį, kai nuomojamo turto naudingumo laikotarpis yra ilgesnis nei nuomos sutarties laikotarpis, **nuomos įmokos** yra tinkamos finansuoti proporcingai tinkamos veiklos laikotarpiui.
8. **Darbo užmokesčio išlaidos** gali apimti apskaičiuotą darbo užmokestį, darbdavio mokamas socialinio draudimo įmokas, taip pat įmokas į Garantinį fondą, kitus su darbo santykiais susijusius išpareigojimus ir yra tinkamos finansuoti, jeigu yra apskaičiuotos ir išmokėtos už darbo vykdant projektą laiką.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

9. Netiesioginės projekto išlaidos, kurias gali sudaryti projektui įgyvendinti būtinos projektą administruojančių asmenų darbo užmokesčio, pastatų, kitų statinių ar patalpų, įrangos, transporto priemonių nuomos, vandens, elektros, šildymo, telekomunikacijų, biuro prekių, kuro, transporto priemonių eksploatavimo, finansinės ir kitos išlaidos, atitinka finansavimo reikalavimus, (Sanglaudos fondo paramai yra papildomos sąlygos).

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- **Pareiškėjas teikiamoje paraiškoje paramai gauti gali numatyti išlaidas projekto viešinimui**, nes tapęs projekto vykdytoju privalės informuoti projekto dalyvius ir visuomenę apie vykdomą projektą. Viešinimo veiksmai ir jų intensyvumas turi būti tiesiogiai proporcingi vykdomo projekto veiklos apimčiai. Projekto vykdytojui viešinant projektą pagal 2006 m. gruodžio 8 d. [Europos Komisijos reglamentą Nr. 1828/2006](#) ir 2007 m. gruodžio 19 d. [LR vyriausiosybės nutarimą Nr. 1443](#), šios išlaidos gali būti priskiriamos prie tinkamų finansuoti projekto išlaidų. Dalis jų tuomet bus apmokama iš ES fondų ir LR valstybės biudžeto tokia proporcija, kokia numatyta patvirtintame valstybės projektų sąrašė.

Sanglaudos fondo ir struktūrinės paramos 2007-2013 periodo skirtumai

- Finansavimo ir administravimo sutartis yra patvirtinta Finansų ministro įsakymu ir nėra derybų objektas.
- Ji susideda iš dvejų dalių:
- Bendroji- vienoda visiems projektų vykdytojams;
- Specialioji- vienoda tam tikros priemonės finansuojamiems projektams.

2007-2013 m. periodo skirtumai lyginant su 2004-2006 m. Periodu Naujovės

Kontrolės lygis:

- **Remiamasi rizikos analize.** Visuose lygiuose nuo 100% kontrolės „pereinama“ prie rizika grįstos kontrolės sistemos, t.y. kontrolės veiksmai intensyviau priklausomai nuo rizikos pasireiškimo tikimybės ir jos poveikio. Taip siekiama išvengti neprasmingos kontrolės, kuri sukuria kaštus, bet turi menką pridėtinę vertę (t.y. kontroliuoti „neapsimoka“) ir koncentruoti pajėgas rizikingiausiose vietose;

